

starigo de speciala internacia komisiono. IALA volis prepari ties fondon per evoluigo de pli bona kaj pli larĝa publika informado kaj per vasta internacia kunlaboro. La program-skizo alportis rekomendojn por efektivigo de tiuj preparlaboroj. La celo de la ekestonta interlingvistika aktiveco estis difinita jene: „Establo (establishment) de la sinteza lingvo kiel la dua lingvo por la tuta mondo, kiel la komuna rimedo por interŝanĝo de informoj kaj disvastigo de scioj inter homoj kun diversaj gepatraj lingvoj”. La ĉefaj prepar-taskoj poste estis: (1) trastudi la demandojn koncernantajn enkondukon de la internacia lingvo, (2) igi oficialajn registarajn lokojn agnoski la gravecon de akcepto de la internacia lingvo kaj starigi Internacian Komisionon por ĝia faka pritakso, kaj (3) helpi ĉiujn organizojn, kiuj interesiĝas pri internacia lingvo, kaj ebligi ilian kunlaboron. Tio, kompreneble, ne eblus sen iuspeca tegmenta monda organizaĵo, tial oni planis starigi kunlaborajn kontakt-unuojn de IALA en ĉiuj landoj, antaŭ ol la Internacia Komisiono eklaboros. La plej gravaj kondiĉoj de efika agado estus: evidenta realigeblo de iu internacia helplingvo kaj ĉi koncerna scienca-lingvistika esploro. Tiucele, IALA ofertis kunmeti bibliotekon kun verkoj pri internacia lingvo, kunordigi la laboron de naciaj organizaĵoj, esplori publikan opinion, fondi tradukoficejon kaj eldonejon.

Planitaj estis tri internaj organoj de IALA: Unio, Komisiono kaj Akademio, neutralaj klerigejoj por studado kaj informado („neutral clearing house for study & information”), kun ĉefa intenco okupiĝi pri lingvistika esploro (lingvaj studoj, eksperimentoj, komparo de sintezaj lingvoj ktp.). Bazaj kriterioj por elekto de la internacia lingvo estis: pli facila lerneblo ol ĉe etnaj lingvoj, unusignife difinita strukturo kaj taŭga vortaro, kaj komunumo da ekzistantaj uzantoj. La kompara analizo estis farota pere de tradukoj de tekstoj el diversaj fakoj kaj kampoj (tekniko, beleto, poezio, ekonomio kaj organizado k.a.). Surbaze de tiuj tradukoj devis ekesti komparo de alfabetoj, fonetiko, vortspecoj, sintaksto, vortkreado, taŭgeco por reprodukta tekniko ktp.

13.2. La unua periodo (1924–1933)

La periodo 1924–1933 estis dediĉita al *analizo de ekzistantaj internaciaj lingvoj*. La ĉefa esplorcentro estis Liverpolo, kie agis la esplordirektoro William Edward Collinson, kun li kunlaboris Otto Jespersen kaj Edward Sapir, kiuj estis membroj de la konsilantaro (Advisory Board) por lingvistika esploro. La universitata biblioteko en Liverpolo kolektis lingvistikan literaturon, multajn planlingvajn projektojn kaj dokumentaron ĉefe pri Esperanto, Ido, Latino sine flexione, Occidental kaj Novial.

Ekde oktobro 1925 oni eksperimente instruis Esperanton kiel propedeŭtikaĵon por la studado de fremdlingvoj en Usono – la eduka konsultejo de IALA (Advisory Board for Educational Research) helpis kun la enkonduko de eksperimentoj en ses bazaj lernejoj kaj ekde 1928 okazis ĝeneralaj kursoj en duagradaj lernejoj, kunordigate de *Helen Slocumb Eaton* (lingvistino, aŭtorino de *General Language Course* kaj de multaj komparaj kaj frekvencaj vortaroj) kaj gvidataj de profesiaj lingvoinstruistoj. La pedagogia klerigejo „Teachers College of Columbia University” en Novjorko evoluigis teknikon por mezuri la lernprogreson en sinteza lingvo kaj valorigi la eksperimentojn. La detaloj estis publikigitaj en la IALA-serio „Language Learning” de *Edward Lee Thorndike*, profesoro pri lingvistiko kaj psikologio en la Kolumbia Universitato, en kies verko *Elementary Principles of*